

Uitingen die (mogelijk) pijn laten zien bij mensen met een verstandelijke beperking

Categorie	Uitingen die (mogelijk) pijn laten zien
Gezichtsuitdrukking	<ul style="list-style-type: none"> • Veranderingen in mimiek • Grimas in het gezicht • Gefronste wenkbrauwen • Dichtknijpen van ogen • Omhoogtrekken van bovenlip • Gespannen gezicht • Openen van de mond • Gespannen of angstige gezichtsuitdrukking • Bewegen van de lippen en tong
Geluid	<ul style="list-style-type: none"> • Kreunen • Huilen • Woorden voor pijn • Roepen • Gillen/schreeuwen (plotseling)
Contactname	<ul style="list-style-type: none"> • Meer of minder knuffelen • Moeilijker contact krijgen met cliënt
Eten & drinken	<ul style="list-style-type: none"> • Niet eten, meer eten of minder eten • Niet drinken, meer drinken of minder drinken
Slapen	<ul style="list-style-type: none"> • Minder slapen, meer slapen of moeite met in slaap vallen
Gedrag	<ul style="list-style-type: none"> • Verandering in gedrag zonder aanwijsbare oorzaak • Ontwijken/weglopen • Tegenwerken/weerstand bieden • Zelfverwonding • Meer rituelen of dwanghandelingen • Verandering in initiatief
Beweging & lichaamshouding	<ul style="list-style-type: none"> • Verandering in lichaamshouding of lichaamsbewegingen: meer of minder bewegen, plotselinge beweging/verstijving, bewegingsonrust (ook als dit alleen in de nacht is)
Spierspanning	<ul style="list-style-type: none"> • Stijfheid: toename spasmen en spasticiteit/trillen van de spieren • Gespannenheid
Fysiologische signalen	<ul style="list-style-type: none"> • Bleke of rode gelaatskleur • Roodheid lichaamsdeel • Warm aanvoelen • Zwellingen • Bibberen/trillen • Tranen • Zweeten/transpireren/vochtige handen • Braken • Veranderingen in ontlastingspatroon • Waarneembare verandering in ademhaling (snelle adem, langzame adem, stokken van de adem/adem inhouden, schokkerige adem) • Gezwollen, kapotte, bloedende of zwerende plekken op lippen, tong of slijmvliezen • Rotte, afgebroken of afgesleten tanden of kiezen • Kwijlen • Afwijkende geur
Mondzorg	<ul style="list-style-type: none"> • Verzetten tegen mondzorg • Beschermen van het aangedane gebied • Beperken van de kaakbeweging • Weigeren van prothese • Wrijven of masseren in het aangedane gebied